

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om statsstøtte til visse private skoler.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 39) findes i tidenden sp. 652, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 401).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om retsforholdet mellem arbejdsgivere og funktionærer.

(Lovforslaget (nr. 53) findes i tillæg A. sp. 1331, fremsættelsen i tidenden sp. 916).

Formanden: Sammen med denne sag foretages den sidste sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om retsforholdet mellem arbejdsgivere og funktionærer. (Udvidelse af lovens område, forlængelse af visse opsigelsesvarsler samt begrænsning af adgangen til at indgå konkurrenceklausul m. v.) [af Erling Dinesen m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 45) findes i tillæg A. sp. 1243, fremsættelsen i tidenden sp. 667).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Arbejdsministeren (Lauge Dahlgaard): Jeg vil gerne knytte nogle bemærkninger til det forslag til ændring i funktionærloven, som er fremsat af medlemmer af socialdemokratiet.

Enkelte dele af forslaget svarer til det forslag, jeg har fremsat, men der er på ikke uvæsentlige områder forskel mellem de to forslag. Jeg skål særlig fremhæve, at socialdemokratiets forslag bl. a. tilsigter at udvide funktionærlovens område til også at omfatte personer, hvis arbejde består i undervisning inden for skolevæsenet, ved institutioner for videregående uddannelse eller i øvrigt tilsvarende undervisning.

Spørgsmålet om at udvide funktionærlovens område rejstes fra tid til anden. Der er vist almindelig enighed om, at det er ønskeligt, at alle løntagere får deres tryghedsproblemer løst. Der er i de senere år gjort betydelige fremskridt i så henseende i form af udbyggede sociale tryghedsordninger i henhold til sociallovgivningen og ved de resultater, der er opnået ved udviklingen på arbejdsmarkedet, herunder ved parternes indbyrdes forhandlinger. Der kan utvivlsomt opnås yderligere resultater ad denne vej.

Specielt spørgsmålet om undervisningsvirksomhed har som bekendt været undergivet behandling i et sagkyndigt udvalg, hvis flertal ikke fandt grundlag for at udvide funktionærloven til at omfatte undervisningsvirksomhed. Derimod fandt et mindretal, lønmodtagerrepræsentanterne i udvalget, at det måtte være rimeligt, at funktionærloven blev udvidet til at omfatte undervisningsvirksomhed. Ansættelsesvilkårene på undervisningsområdet er karakteristiske ved, at væsentlige grupper er omfattet af tjenestemandsløvgivningen og altså af den grund falder uden for problemstillingen. Andre væsentlige grupper omfattes af sådanne overenskomster mellem vedkommende faglige forening og det offentlige, der har optaget eller henviser til de vigtigste tryghedsbestemmelser i funktionærloven eller i tjenstemandsloven.

Undervisningsministeriet har såvel over for det nævnte udvalg som efter afgivelsen af udvalgets betænkning udtalt over for

[Arbejdsministeren.]

arbejdsministeriet, at det er undervisningsministeriets opfattelse, at personer, der varigt og i fuldt omfang er beskæftiget med undervisning inden for de af undervisningsministeriet administrerede uddannelsesformer, bør være omfattet af funktionærloven, og undervisningsministeriet peger herved på, at de gennem overenskomster tilvejebragte ansættelsesvilkår stort set mindst svarer til funktionærlovens. Men undervisningsministeriet har samtidig peget på, at der findes grupper af personer, der udøver undervisningsvirksomhed, men hvis arbejdsforhold netop er sådan, at det ikke vil være naturligt, at de henføres under funktionærloven. Herved tænkes i første række på løse vikarer og på timelærere ved aftenskoler og aftenhøjskoler.

De forhold, jeg her har nævnt, sammenholdt med funktionærlovens princip, hvorefter det er arbejdets art og ikke ansættelsesstedet, der er afgørende for spørgsmålet om funktionærstatus, samt endvidere den omstændighed, at undervisning er et vanskelig afgrænset begreb, må for mig som for det sagkyndige udvalgs flertal føre til, at det er betænkeligt at inddrage undervisningsvirksomhed under funktionærloven. Disse betæneligheder svækkes ikke af de bemærkninger om spørgsmålet, der ledsager det socialdemokratiske lovforslag.

Det socialdemokratiske forslag går dernæst ud på, at bestemmelsen i funktionærlovens § 2 a om såkaldt usaglige opsigelser også skal gælde de af sømandsloven omfattede funktionærer. Handelsministeriet har i 1966 nedsat en kommission til overvejelse af ændringer i sømandsloven; i disse overvejelser indgår spørgsmålet om indførelse af en bestemmelse i sømandsloven svarende til § 2 a i funktionærloven. Det vil efter min opfattelse næppe være rigtigt at udtage dette spørgsmål af den sammenhæng, hvori det således allerede i forvejen behandles.

Det socialdemokratiske forslags § 1, nr. 4, har det sigte at give funktionærer med varig tilknytning til en virksomhed større tryghed i ansættelsen ved ændrede regler om opsigelsesvarsel. Det er et spørgsmål, som det af mig fremsatte lovforslag også beskæftiger sig med, og jeg har den opfattelse, at det forslag, jeg har stillet om fratrædelsesløn,

bedre tilgodeser den tryghedsinteresse, der er tale om at varetage.

§ 1, nr. 6, i forslaget går ud på en ændret formulering af bestemmelsen om de såkaldte usaglige opsigelser. Det siges i bemærkningerne, at den nuværende lovtekst ikke har kunnet danne basis for gennemførelse af de i lovteksten omhandlede godtgørelseskrav ved domstolene, og det tilføjes, at dette navnlig skyldes, at det i dag er funktionæren, der skal bevise, at en opsigelse ikke er rimeligt begrundet. Efter forslaget skal arbejdsgiveren bevise, at opsigelsen er rimeligt begrundet. Der er efter min mening behov for, at forslagsstillerne uddyber baggrunden for forslaget. Det går jo ud på at indføre en regel, der afviger fra, hvad der er sædvanligt i dansk ret. Jeg er bekendt med, at funktionærorganisationerne tidligere har været inde på lignende tanker om såkaldt omvendt bevisbyrde, men det er mit indtryk, at spørgsmålet ikke mere tillægges den betydning, som man tidligere — og vistnok med urette — mente at det havde.

Det socialdemokratiske forslag indeholder i en ændret affattelse af funktionærlovens § 8, som jeg i øvrigt er enig i, en ændring, der går ud på, at de hidtil gældende efterlønsydelser skal fordobles. I bemærkningerne anføres blot, at de gældende efterlønsbeløb er for små. Jeg synes ikke, det er berettiget således ganske at se bort fra, at ydelse af efterløn kan være en betragtelig byrde for arbejdsgiveren, der ofte kan være en virksomhed med beskedne økonomisk bæreevne. I den forbindelse lægger jeg vægt på, at retten til efterløn indtræder allerede efter forholdsvis kortvarige ansættelser.

Selv om jeg her mest har opholdt mig ved de punkter i det socialdemokratiske forslag, hvor jeg har betæneligheder, vil jeg dog gerne sammenfattende og afsluttende sige, at jeg synes, de to forslag, der nu foreligger til ændringer i funktionærloven, regeringens forslag og det socialdemokratiske, bør kunne danne grundlag for et godt og sagligt samarbejde i det kommende folketingsudvalg.

Erling Dinesen: Arbejdsministerens sidste udtalelser kan jeg umiddelbart tiltræde, selv om jeg unægtelig har lidt svært ved at se med det oplæg, der er kommet, hvordan det

[Erling Dinesen.]

skulle kunne lade sig gøre, medmindre man fra regeringspartierne side viser endog megen forhandlingsvilje, men det kan jo tænkes.

Lad mig først gøre nogle bemærkninger til regeringsforslaget, som unægtelig forekommer mig helt usædvanlig beskedent, navnlig på baggrund af den agitation, regeringspartierne og især de konservative har ført på funktionærområdet. Det er nemlig ikke småting, der er stillet funktionærerne i udsigt. Det, vi oplever nu, er, at regeringen møder frem med et forslag, der ikke indeholder så forfærdelig meget af det, repræsentanter for de tre partier har lovet funktionærerne at søge gennemført. Jeg synes, det er lidt ejendommeligt, at nu da regeringspartierne både har magt og mandater til det, gør man overhovedet ikke noget forsøg på at leve op til al den funktionærvenlighed, som man i skrift og tale har præsenteret funktionærgrupperne for.

Jeg mindes konservative funktionærplakater og annoncer, der bekendtgjorde, at de konservative ville have, at endnu hundrede tusinde fik ret til at blive funktionærer. En lang række lønmodtagergrupper blev direkte nævnt som funktionæremner, arbejdere, som de konservative ville gøre til funktionærer. Men det blev altså ved snakken. Forholdet er det, det er en kendsgerning, at de konservative har aldrig nogen sinde taget noget initiativ for at opfylde de givne løfter på dette område. Der er heller ikke nu i forslaget, som også de konservative har godkendt, nogen som helst udvidelse af funktionærbegrebet: selv ikke undervisningsområdet, som alle lønmodtagerorganisationer i funktionærudvalget er gået ind for, har man taget med.

Arbejdsministeren siger, at undervisningsministeriet oplyser, at vilkårene for den store gruppe, som vi ønsker ind under loven her, i forvejen stort set svarer til funktionærloven. Så begriber jeg slet ikke betænkelighederne. Jeg er meget vel klar over, at for store grupper af de undervisere uden for tjenestemandsområdet, det her drejer sig om, er vilkårene meget nær funktionærlovens. På dette punkt behøver han altså ikke at have de betænkeligheder, som han her har givet udtryk for. Og når talen er om de løse vikarer, som måske ikke egner

sig til at blive omfattet af funktionærloven, vil jeg dog gøre opmærksom på, at de findes i endnu højere grad inden for handels- og kontorområdet, hvor man har en grænse med hensyn til, hvorvidt man er omfattet eller ej, dels i de 15 timers ugentligt arbejde, dels i andre kriterier. Der er altså intet som helst, hverken teknisk eller praktisk, i vejen for, at denne gruppe nu kunne inddrages under loven. Dette er ønsket af samtlige personaleorganisationer, der repræsenterer disse forskellige grupper af lærere. Men det er altså ikke kommet med. Dette krav om en udvidelse af loven, som man nu afviser, var for nylig et krav fra venstre, men det har altså også kun været agitation. Det tror jeg vil vække nogen undren i funktionærkredse rundt omkring.

Lad mig videre nævne en artikel af hr. Simonsen i Vor Tid, det konservative blad, fra maj 1969, hvor han gør opmærksom på, at de konservative går ind for en afskedigelsesløn efter anciennitet, ikke som i arbejdsministerens forslag, ikke som i regeringsforslaget på 1, 2 eller 3 måneders løn efter henholdsvis 12, 15 eller 18 års ansættelse, nej, det, hr. Simonsen som repræsentant for de konservative lovede funktionærerne for et år siden, var 12 måneders afskedigelsesløn, altså et helt års løn til de ældre funktionærer, der i mange år havde været beskæftiget i samme firma. De 12 måneder er nu i forslaget blevet til maksimalt 3 måneder. Det tør nok antydes, at de konservative er kommet på andre tanker, og det var egentlig rart at vide hvorfor.

Til trods herfor vil vi gerne være med til at forhandle om en rimelig afskedigelsesløn, selv om vi mener, at vort forslag om forlængede opsigelsesvarsler yder nok så meget beskyttelse, ja, formentlig mere, men det er vi parat til at drøfte nærmere i udvalget.

Vi mener også, det er meget vigtigt at sikre funktionærerne bedre mod usaglige opsigelser. Det har man overhovedet ikke taget noget med om i regeringsforslaget, til trods for at det også er noget, regeringspartierne folk har talt om ved enhver lejlighed. Sidst har hr. Jens Frandsen udtalt, at det var venstres politik at sikre bedre mod usaglige opsigelser. Vi har taget det med.

Jeg forstår ikke rigtig arbejdsministerens bemærkninger om, at der skulle være noget forkert i at lade funktionærlovens § 2 a

[Erling Dinesen.]

gælde for de af sømandsloven omfattede funktionærer. I forvejen har vi en række bestemmelser i funktionærloven, som måske nærmere hørte hjemme i sømandsloven, nemlig §§ 10-14. Der er altså ikke noget i vejen for, at bestemmelserne om beskyttelse mod usaglige opsigelser også for de af sømandsloven omfattede funktionærer kan stå i funktionærloven.

Tilbage til de konservative, som er særlig aktive på dette felt. Hr. Simonsen skrev i Fællesrådets blad, at efterlønnen burde forbedres, så maksimum blev 6 måneder i stedet for 3 måneder. Det har man også glemt at tage med. Nu har socialdemokratiet heldigvis husket det. Det er med i vort forslag, så er det en forglemmelse fra konservativ side, kan det rettes under udvalgsarbejdet.

Hr. Simonsens artikel i Fællesrådet har som overskrift: „Glemmer vi funktionærerne?“ Det er ganske betegnende, for noget kunne unægtelig tyde på, at nu, hvor man har magt og mulighed for det, har man totalt glemt de løfter, man har afgivet. Det eneste, de konservative åbenbart ikke glemmer, er at føre en fuldkommen hæmningsløs agitation blandt funktionærerne. Jeg er tilbøjelig til at tro, at de næsten har Danmarksrekord i så henseende, men nu får funktionærerne jo kendskab til de konservatives rette sindelag.

Og så er der de radikale. De er ikke meget bedre på dette felt. Det er oven i købet deres minister, der er kommet med forslaget. De radikale vil gerne, skrev hr. Erik Hansen (Ålborg amt) for nylig, gøre tilværelsen mere tryk for de ældre funktionærer, der har været i samme virksomhed i en årrække, og det er jo udmærket. Det skulle ske ved, at det højeste opsigelsesvarsel, som nu er 6 måneder, blev forhøjet til 12 måneder, når den enkelte gennem en lang årrække havde været ansat i virksomheden. Hr. Erik Hansen (Ålborg amt) mener også, som vi har foreslået, at bevisbyrden ved usaglige afskedigelser bør lægges over på arbejdsgiveren. Det er altså officiel radikal politik, men kun til agitatorisk brug, så vidt vi kan konstatere på baggrund af den radikale ministers forslag. Der er intet som helst taget med herom i forslaget fra arbejdsministeren.

Ærlig talt, jeg synes, det er en temmelig flov historie for de tre regeringspartier. For-

holdet er det, at Fællesrådet for danske Tjenestemand- og Funktionærorganisationer har spurgt de politiske partier, i alle tilfælde fire af dem, om partiernes stilling til en revision af funktionærloven, og det har repræsentanter for disse fire partier svaret på i artikler i bladet Fællesrådet, som jeg har refereret. Det var meget gyldne løfter, man afgav. Men hvor blev funktionærpolitikken af? Ja, den er enten blevet borte med blæsten, eller også er den hengemt til fornyet brug i de tre partiers energiske agitation for at vinde funktionærstemmer. For man vil nok kæmpe om funktionærerne, men man vil bare ikke kæmpe for funktionærerne, når det kommer til stykket.

Nu gør det alt sammen ikke så meget, at man her totalt har svigtet, for vi har alle disse ting med i det socialdemokratiske forslag, så der er mulighed for at råde bod på disse forglemmelser. Vi har undervisningsområdet med, som har været nævnt. Vi har også spørgsmålet om at sikre den yderligere tryghed for funktionærerne, som bedre opsigelsesvarsler vil give. Vi har den større beskyttelse af opnået anciennitet i tilfælde af ejerskifte, fusion, og hvad der i øvrigt kan være tale om, forbedrede regler om godtgørelse til funktionærer i tilfælde af urimelig afskedigelse, som jeg har nævnt, og skærpede regler om erstatning i tilfælde af nægtelse af at modtage funktionæren i sin tjeneste eller uberettiget bortvisning, bedre opsigelsesregler i tilfælde af sygdom, længere frist til fremskaffelse af lægeattest, forbedrede regler om forskudsudbetalinger til provisionslønnede funktionærer i en opsigelsesperiode, retten til at søge et nyt job uden løntab og bedre værn om funktionærerne i forbindelse med indgåelse af konkurrenceklausuler.

Jeg vil gerne føje til, at disse forslag bygger i begrænset omfang på arbejdet i det udvalg, som jeg selv nedsatte i 1964 — men kun i begrænset omfang. Herudover bygger forslaget på de erfaringer, der er indhøstet i de organisationer, som til daglig varetager funktionærernes sociale og økonomiske interesser. Lad mig bare i den sammenhæng nævne, at alene HK til stadighed har mere end 100 retssager løbende med baggrund i funktionærloven; det er klart, at så opdager man de svagheder, som måtte være hist og her.

[Erling Dinesen.]

Ud over det, jeg her har nævnt, er der et par andre spørgsmål, jeg vil nævne. Min opfattelse er nemlig den, at alle lønmodtagere på det private arbejdsmarked burde være sikret ganske den samme sociale beskyttelse, som funktionærene er sikret, og som tjenestemændene er sikret i højere grad. Det har jeg i øvrigt gjort opmærksom på i fremsættelsestalen til vort forslag. Jeg mener, at det, vi må tilstræbe, er, at virkelig social lighed opnås på arbejdsmarkedet. Spørgsmålet er blot, på hvilken måde vi opnår denne lighed og denne ligestilling. Stillingen er jo den, at for de fleste lønmodtagere er der tradition for, at opsigelsesregler, søgnehelligdagsbetaling m. v. klares overenskomstmæssigt. Ja, også den gældende sygelønsordning og reglerne om beskyttelse mod usaglige opsigelser har jo været forhandlingsspørgsmål og ikke lovgivningsproblemer. Hertil kunne føjes, at i fagbevægelsens mangeårige indsats for at sikre medlemmerne større social tryghed tror jeg også det har spillet en rolle, at man har kunnet henvise til de sociale vilkår, som var gældende på andre områder, f. eks. altså på funktionær- og tjenestemandsområdet. Alligevel synes jeg, det er vigtigt at overveje, om vi ikke bør stræbe henimod en fælles lønmodtagerbeskyttelseslovgivning for hele det private arbejdsmarked.

Jeg er helt klar over, at det er ikke så ligt til en sag, fordi vilkårene for de enkelte grupper af lønmodtagere er vidt forskellige. Mange ønsker formentlig ikke selv den stærkere binding til en bestemt arbejdsplads, som funktionærlovsvilkår vil medføre, eller som man tror de vil medføre. Men social lighed må i alle tilfælde være målsætningen, og jeg vil gerne sige, at vi er i socialdemokratiet indstillet på at tage dette spørgsmål op til nærmere undersøgelse og overvejelse.

Som jeg allerede har antydnet det, havde jeg regnet med, at vort forslag sammen med arbejdsministerens havde fået en meget nem, en meget hurtig gang igennem folketinget. Nu har arbejdsministeren givet udtryk for forhandlingsvilje, og den må vi jo håbe holder også i de tre partier. Baggrunden for mine forventninger var de meget positive udtalelser, som regeringspartiernes funktionærordførere har fremsat, jeg havde nær sagt både i tide og utide. Nu ser det

altså ikke ud til, at det går så let som ventet, medmindre regeringspartierne kommer på andre og bedre tanker under arbejdet med lovrevisionen her i folketinget. Det vil jeg trods alt udtale håbet om vil ske. Selv om vi ikke har de bedste erfaringer, håber jeg alligevel, at det vil lykkes på dette vigtige felt at opnå enighed om en lovgivning, som betyder en væsentlig udvidelse af beskyttelsen for de 500.000 kvinder og mænd, som i dag er omfattet af funktionærloven. Om 6, 7, 8 år vil der være 700.000-800.000 alene i kraft af den tekniske udvikling, vi gennemlever.

Simonsen: Indledningsvis vil jeg gerne takke hr. Erling Dinesen for de mange citater, der er kommet frem. Jeg kan forstå, at de har ærgret hr. Erling Dinesen en hel del, og jeg vil starte med at sige, at der er ikke grund til for så vidt at nære nogen bekymring. Jeg skal komme ind på kommentarerne i relation til de enkelte punkter i de to lovforslag, men jeg forstår, at vi har været særdeles gode inspirationskilder for hr. Erling Dinesen, der har samlet småt som stort sammen. Og lad mig bare føje dette ene til, at nu er det ikke altid lovforslagets længde, som er udtryk for det væsentlige i indholdet.

Udgangspunktet for den revision af funktionærloven, som regeringen har foreslået, må først og fremmest ses som et forsøg på at løse nogle af problemerne omkring de ældre funktionærer. Ved funktionærlovsrevisionen for ca. 6 år siden fandt der en væsentlig ajourføring sted af de tryghedsmæssige goder, men der var nogle problemstillinger, der dengang blev overladt til et udvalg, som hr. Erling Dinesen nedsatte, et udvalg, der først for 2½ år siden kom med en, må man vel nok sige, ret mager betænkning, der ikke lagde nogen løsninger af betydning frem.

Det er derfor først og fremmest udviklingen på funktionærområdet i praksis gennem de senere år, som motiverer den lovgivning, der her er tale om.

Mange stiller i debatten om funktionærernes forhold spørgsmålet om det rimelige i isoleret at forbedre forholdet for en enkelt lønmodtagergruppe. Hertil må jeg for det første sige, at vi er tilhængere af, at de flest mulige lønmodtagere opnår funktionærlovens beskyttelse, og vi må da heldigvis også konstatere, at der alene gennem den tekni-

[Simonsen.]

ske udvikling, som finder sted, sker en stærk udvidelse af funktionærbegrebet. Derudover må vi stadig væk se i øjnene, at arbejdets art i nogen udstrækning gør problemstillingen for lønmodtagergrupperne, som vi i dag kender dem, forskellig. Vi ser det f. eks. i funktionærernes særlige vanskeligheder fra 45 års alderen og opfejer.

Arbejdsgruppen har naturligvis også et usikkerhedsmoment med hensyn til at miste beskæftigelse i en fremskreden alder, men jeg tror nok, man i grove træk kan konstatere, at den fulde beskæftigelse her er et ganske udmærket middel til at opnå ny beskæftigelse. Funktionærerne skal derimod gennem en væsentlig besværligere procedure med ansøgninger, interviews osv., hvis man overhovedet når dertil. Alderen har nemlig i mange tilfælde forhindret funktionæren i at nå til et ansættelsesinterview. Derfor øger de af regeringen foreslåede forbedringer ikke så meget spændvidden til andre grupper, som de i virkeligheden søger at mindske hullerne i et sikkerhedsnet for en speciel del af funktionærgruppen, et sikkerhedsnet, der i de senere år er blevet grovere og grovere i maskerne.

Vi kan ikke acceptere, at mennesker, når kun halvdelen af deres produktive alder er overstået, skal være overflødige på arbejdsmarkedet; af såvel menneskelige som samfundsmæssige grunde må vi fjerne os fra denne tilstand.

FTFs oplæg til regeringen i så henseende er meget prisværdigt, og jeg synes, der er grund til ved denne lejlighed at takke for det initiativ, som FTF tog i foråret. Vi må imidlertid også erkende, at det problem, vi taler om i forbindelse med de 45-åriges særlige beskæftigelsesvanskeligheder, ikke løses gennem funktionærloven alene. Jeg vil gerne sige til hr. Erling Dinesen i denne forbindelse, at vi kan føre funktionærpolitik på mange andre områder end over funktionærloven. Det er givet, at inden for spørgsmål om efteruddannelse, inden for spørgsmål om effektivisering af arbejdsformidling, måske også om ændrede lønsystemer, finder vi andre veje til at forbedre chancen for ny beskæftigelse for de funktionærer, der i en høj alder mister deres stilling.

Derfor vil jeg gerne foreslå ministeren til overvejelse, at der bliver nedsat et udvalg til

specielt at undersøge de sociologiske forhold omkring dette aldersfænomen, prøve at se på, hvad den virkelige årsag er til, at mennesker mister deres job, og hvad man kan gøre. Vi har i så henseende gode erfaringer fra den undersøgelse, der er foretaget i Norge, og som blev færdig for 1 års tid siden, og hvor man må sige at der er kommet fornuftige resultater frem.

Et af de punkter, hvor ministeren har foreslået forbedringer for den ældre generation, er jo spørgsmålet om afskedigelsesløn. Heroverfor står socialdemokratiets forslag om forbedrede opsigelsesvarsler. Man kan umiddelbart stille spørgsmålet: hvad forskel er der på 9 måneders opsigelse og 6 måneders opsigelse plus 3 måneders afskedigelsesløn? Jeg tror, der er en meget væsentlig forskel. Jeg tror, der er den væsentlige fordel ved afskedigelseslønnen, at den i højere grad indbygger prævention i loven, end det forbedrede opsigelsesvarsel gør. Opsigelsesvarsler er vel groft sagt i mange tilfælde kun et spørgsmål om udskydelse af en problemstilling. Når vi taler om afskedigelsesløn, som er noget nyt i Danmark, må vi sige, at her er der tale om at betale en kontant sum, som kan være en hjælp til funktionæren i den situation, hvor han bliver vanskelig tilstillet, men som forhåbentlig i første række vil have til formål at modvirke afskedigelse af ældre funktionærer.

Lad mig i denne forbindelse korrigere hr. Erling Dinesen, som ikke altid har læst de forskellige artikler lige korrekt. Jeg har aldrig nogen sinde gjort mig til talsmand for 12 måneders afskedigelsesløn. Jeg har gjort mig til talsmand for 6 måneders opsigelsesfrist, som vi har det i dag, og oven på dette 6 måneders afskedigelsesløn, og det er det, der i regeringens forslag er blevet til 3 måneders.

Vi har også med henblik på sikring af, at funktionærerne ikke mister anciennitet i forbindelse med fusioner, fremsat et forslag, som er identisk med hr. Erling Dinesens, og der skulle ikke være grund til at gå nærmere ind herpå.

Dernæst kommer det for os tredje væsentlige punkt i forbindelse med funktionærernes og i særdeleshed de ældre funktionærers vanskeligheder, og det er spørgsmålet om, hvordan vi på den bedst mulige måde får afprøvet usaglige opsigelser. Der må vi er-

[Simonsen.]

kende, at vi ikke har de bedste resultater i de praktiske eksempler, som vi har set, fra loven blev revideret i 1964. Det er årsagen til, at vi fra vor side har været inde på tanken om et afskedigelsesnævn med repræsentation for arbejdsmarkedets parter, som vi finder ville være en rimelig løsning. Det er en løsning, som arbejdsministeren omtaler i fremsættelsen, hvor han nævner, at vi kan diskutere det i udvalget, at justitsministeriet har været inddraget i overvejelserne, og at regeringen fraråder en løsning i denne retning.

Hr. Erling Dinesen stiller så forslag om den omvendte bevisbyrde. Her kunne man vel sige, at nu er hr. Erling Dinesen jo i den heldige situation som forslagsstiller for oppositionspartiet, at han formentlig ikke først spørger justitsministeriet om det rimelige i det, for der er jo lige så mange juridiske eksperter, der har udtalt sig imod den omvendte bevisbyrde og erklæret, at den ikke havde nogen som helst chance for at gøre forholdene bedre end den situation, vi kender i dag. Derfor tror jeg, vi må konstatere, at begge parter står med forslag, som er forsøg på at nå en forbedring, nå en større og en grundigere afprøvning af de usaglige opsigelser, at de begge to måske førtjener en nærmere overvejelse, og at vi forhåbentlig i udvalget har mulighed for at finde frem til en løsning på dette område.

Må jeg dernæst sige om funktionærbegrebet som helhed, at vi for så vidt er lidt skuffede over, at man i det førnævnte udvalg ikke nåede længere, end tilfældet var. Hr. Erling Dinesen nævnte nu, at vi i sidste valgkamp havde haft valgplakater, hvorpå der stod, at 100.000 flere skulle være funktionærer. Vi har dette ønske om, at flere og flere skal have funktionærstatus, som jeg allerede har givet udtryk for. Men vi har jo også set vanskelighederne ved at formulere disse ting, efter at arbejdsministeriets udvalg kom med den betænkning, som jeg tidligere har omtalt. Der var i denne betænkning ét eneste forslag til udvidelse af funktionærbegrebet, nemlig vedrørende pædagogerne. Hertil må jeg sige, at vi har meget sympati for pædagogerne i denne forbindelse, og at vi også har ment, at det var rigtigt at tage pædagogerne ind under funktionærloven, men det er for så vidt ikke nogen

principielt vigtig ting, om det bliver under funktionærloven, de kommer ind, eller om de på anden måde får den sikkerhed, som funktionærloven foreskriver. Det kan ikke være afgørende, hvor man får sikkerheden, det afgørende er, at man får sikkerheden. Derfor synes jeg også, det vil være vigtigt at få klaret op i udvalget, at man via undervisningsministeriet får forholdene klaret for de pædagoger, som ikke er tjenestemandsansat, så de får ansættelsesforhold, der som minimum er funktionærlovens.

Ved revisionen af funktionærloven i 1964 rejste man spørgsmål om, hvorvidt visse grupper var omfattet af funktionærloven eller ej. Der var bl. a. tale om salgsschauffører, der var tale om tekniske assistenter og andre nye grupper, som var dukket op i forbindelse med nye fag. Udvalget har drøftet spørgsmålet, og for de fleste af gruppernes vedkommende har man konkluderet, at disse grupper efter udvalgets opfattelse måtte være omfattet af den eksisterende funktionærlov. Jeg vil håbe, at vi i folketingsudvalget kan få disse ting trukket op i en betænkning, således at der ikke kan herske tvivl om, hvor fortolkningsvanskeligheder fremtidig opstår, at disse grupper omfattes af funktionærloven; så er vi måske allerede nået et ret godt skridt ad vejen imod de 100.000, som hr. Erling Dinesen omtalte før.

Vi har jo et andet smertensbarn, som jeg ikke kan lade være med at komme ind på en omtale af, men som hr. Erling Dinesen ikke var inde på. — og vi har erfaring for, at det interesserer hr. Erling Dinesen sig ikke så meget for — nemlig spørgsmålet om funktionærlovens § 10, der også var til behandling i arbejdsministeriets udvalg. Det lykkedes som bekendt ikke i dette udvalg at nå frem til en indstilling om en løsning. Det synes, som om spørgsmålet om funktionærorganisationernes frie organisations- og forhandlingsret er en slags gordisk knude. Endnu har jo ingen, hverken politiske partier eller organisationer, været i stand til at formulere en løsning på dette problem. Jeg finder det meget uheldigt, og jeg mener, det ville være rimeligt, at vi fandt frem til at få ændret disse forhold; måske kan vi i et godt klima i et udvalg finde det rigtige korn i denne forbindelse. Jeg vil gætte på, at hr. Erling Dinesen vil medvirke på samme positive måde

[Simonsen.]

som på de andre områder i forbindelse med funktionærloven.

Hvad angår spørgsmålet om ligestilling af mand og kvinde med hensyn til efterløn ved dødsfald, er der jo ikke nogen forskel på de to lovforslag. Men derudover har socialdemokratiet stillet forslag om efterløn i indtil 6 måneder. Hr. Erling Dinesen bragte i et af sine mange citater et referat af en udtalelse fra min side om, at vi havde foreslået, at efterlønsordningen skulle udvides til at omfatte 6 måneder. Dertil vil jeg sige, at det er rigtigt. Men hvis hr. Erling Dinesen havde læst artiklen grundigt, ville han også have konstateret, at vort forslag om 6 måneders efterløn — det fremgår i øvrigt også af det nye program, som vi vedtog på landsrådet forleden — går ud fra en efterløn, som skal fremskaffes gennem en forsikringsordning. Vi mener her, vi står over for et problem — arbejdsministeren berørte det i sin tale — hvor mange mindre erhvervsvirksomheder uforskyldt kan blive ramt, og hvor man kan sige, at det ikke er rimeligt, at der skal udredes en sådan erstatning; rimeligheden ville tværtimod ligge i, at man på forsikringsbasis i form af f. eks. en kollektiv gruppelivsforsikring fik klaret dette problem. Jeg kan altså trøste hr. Erling Dinesen med, at der ikke er tale om at løbe fra noget løfte i denne forbindelse, men om at sige, at det ikke er under funktionærloven, dette problem skal løses, men under sociallovgivningen.

Med hensyn til opsigelse i forbindelse med sygdom har vi jo også tidligere fremsat vore tanker; der var ingen citater i den forbindelse fra hr. Erling Dinesens side. Men det er vores opfattelse, at den dag, vi får en dagpengereform i retning af de tanker, som socialministeren redegjorde for i foråret, vil det være naturligt, at vi ophæver 120 dages reglen i funktionærloven, den regel, som siger, at man efter at have været syg i 120 dage kan afskediges med 1 måneds varsel, uanset hvilken opsigelsesfrist man via anciennitet har oparbejdet. Det finder vi er en

urimelig ting. Men vi må på den anden side erkende, hvad også mange funktionærorganisationer er enige i, at der i denne 120 dages regel ligger en vis form for beskyttelse af funktionæren, og at det derfor ikke vil være anbefalelsesværdigt at fjerne denne regel, før vi får dagpengereformen gennemført, men da må det også være en klar ting, at den skal fjernes.

Hr. Erling Dinesen har stillet et andet forslag i forbindelse med afskedigelse omkring sygdom, og nu kan vi jo få lejlighed til at diskutere det i udvalget. Men for mig at se ser det umiddelbart ud, som om det i virkeligheden vil sikre funktionæren dårligere under sygdom, end vi kender det i dag. Jeg tror ikke, dette forslag vil betyde nogen som helst forbedring for funktionæren.

Lad mig videre gøre nogle bemærkninger i forbindelse med konkurrenceklausulen. Vi er enige med hr. Erling Dinesen i, at der kan være rimelighed i at foretage nogle forbedringer på dette område. Det spørgsmål, jeg synes man skal stille i denne forbindelse, er, om det i virkeligheden overhovedet er berettiget at have en konkurrenceklausul. Vi har en aftalelov, og spørgsmålet er, om disse aftaleforhold mellem arbejdsgiver og funktionær i virkeligheden ikke kunne klares derigennem. Vi har tidligere i den konservative folketingsgruppe været inde på, at man f. eks. kunne stramme paragraffen ved at sige, at man kun kunne binde en funktionær i 6 måneder, og hvis man ønskede at binde funktionæren derudover, skulle i hvert fald halvdelen af det udbetalte vederlag være godtgørelse for den kontrakt, som man var gået ind i. Jeg tror, at der også her er et af de punkter, hvor vi får mulighed for at tale sammen og nå frem til en løsning i udvalget.

Det samme vil jeg sige omkring spørgsmålet om de provisionslønnede, som er taget op. Det er også en ting, vi kan drøfte nærmere i udvalget.

Uanset hr. Erling Dinesens mange sarkastiske bemærkninger synes jeg alligevel, at der er grund til at takke socialdemokratiet, fordi man har fremsat det lovforslag, som er

[Simonsen.]

til behandling i dag, for det tyder jo på, at socialdemokratiet nu også har konstateret, at der er nogle problemer på funktionærområdet, som man har vilje og lyst til at være med til at løse. Når vi ser på, hvordan situationen har været tilbage i tiden, må vi nok sige, at socialdemokratiet har været meget tilbageholdende; når hr. Erling Dinesen kom med et forslag i 1963, var det jo stærkt provokeret dengang af det konservative folkeparti og venstre. Men som sagt, det skal ikke lægges partiet til last i dag. I dag har vi lovforslaget, og jeg vil håbe, at vi i udvalget kan få en positiv drøftelse om de forskellige punkter.

Jeg er nu mere optimistisk, end hr. Erling Dinesen var det med hensyn til muligheden for at nå frem til enighed om en lang række af de punkter, der ligger i de to forslag. Det, der for mig er det helt afgørende, er, at vi i enighed kan nå frem til den bedst mulige funktionærlov, der som sit primære mål har trygheden, ikke mindst trygheden for den gruppe, som i disse år bliver særlig hårdt ramt.

Jens Frandsen: Den størst mulige tryghed i ansættelsen er et gode, som det ud fra mange synspunkter absolut er værd at stræbe efter. Det er da også mit indtryk, at langt den overvejende del af arbejdsgiverne udfolder store bestræbelser for gennem et tillidsfuldt samarbejde med de ansatte at øge trygheden på arbejdspladsen, at bevare eller opbygge en sund virksomhed, der giver den største garanti for varig beskæftigelse og en god indtjening.

Det er et gammelt venstreønske, at man også på andre områder, end hvor funktionærstatus eller tjenestemandsansættelse var gældende, gennem aftaler ville nå frem til større tryghed i ansættelsen. Allerede ved tredje behandling af funktionærlovforslaget den 26. maj 1948 udtrykte hr. Viggo Hauch dette ønske på venstres vegne. Der har da også i øvrigt, naturligt og ganske selvfølgelig, i de senere åringer været en udvikling i den retning, og det hilser vi med glæde.

Arbejdsmarkedets forskellige med hensyn til de ansattes opgaver sætter en vis grænse for, hvor langt man på forskellige arbejdsområder har kunnet gå eller ønsket at gå ved overenskomster. Det gælder eksem-

pelvis opsigelsesfristerne, som er forskellige, og som er en af de principielle ting i funktionærloven.

Funktionærloven, der blev indført i 1938, var en forudseende lov, og selv om der, hvad naturligt er, siden er foretaget ændringer, også betydningsfulde, hviler den alligevel på de gamle principper. I den henseende er der hverken i ministerens eller i socialdemokratiets forslag revolutionerende ting.

Det skal videre siges, at selv om der er foregået en voldsom udvikling i produktion og servicevirksomhed også siden 1964, da loven sidst blev diskuteret, og selv om arbejdsmarkedsspørgsmål naturligt og bestandigt er og må være under debat, er der nok ikke det voldsomt store behov for de meget store ændringer på de principielle områder inden for funktionærloven. Den sociale tryghed udbygges gennem socialreformen sigtende på alle befolkningsgrupper. Det bringer andre befolkningsgrupper mere henimod sikringer, der ligger i funktionærloven, og det bringer også bedre sikring til funktionærer f. eks. i længere varende sygdomstilfælde.

Jeg anser funktionærloven med de goder, den indeholder for alle, der kommer ind under dens bestemmelser, for ikke mindst at være et værn for de svageste, et værn for dem, der ikke gennem stærke organisationer har været eller er i stand til gennem forhandling at opnå tilsvarende tryghed.

Af mange grunde har funktionærstanden aldrig været særlig stærkt organiseret. Selv om der findes store funktionærorganisationer, der også har deres hovedorganisationer, er der mange funktionærer, der ikke har medlemskab i nogen af dem.

Når venstre i samarbejde med de konservative i sin tid stillede forslag om ændringer i funktionærloven, var det dels for at udvide funktionærbegrebet, det er lovens § 1, således at en gruppe, der står på et overgangsstadium eller et stadium mellem arbejder og funktionær, kunne blive funktionærer, dels for at give funktionærorganisationerne i lovens § 10 organisations- og forhandlingsmæssig ligestilling.

Det udvalg, der blev nedsat til behandling af spørgsmålene, tog i den betænkning, der blev afgivet den 2. december 1968, overvejende afstand fra vore forslag. Jeg kan

[Jens Frandsen.]

ikke lade være med at føje til, at jeg var lidt skuffet over det. Jeg var også skuffet over den meget bastante afvisning af en ændring af § 10, vi havde ønsket.

Der er da heller ingen ændringer på disse punkter i ministerens forslag, til § 10 heller ikke fra socialdemokratiet, hvorimod de foreslår en ændring af § 1 gående ud på, at undervisere medtages. Ministeren afviser dette ønske. Jeg går ud fra, at undervisningsministeriet eksempelvis for timelærere udformer ansættelsesregler således, at der i det omfang, hensynet til stillingernes karakter tillader det, sikres funktionærlignende status.

I øvrigt skal jeg ikke ved denne førstebehandling, som er en principiel drøftelse, komme ind på mange enkeltheder; dem må vi drøfte i udvalget. Jeg skal derfor om dette kun føje til, at arbejdets art og karakter må være bestemmende for funktionærbegrebet med de begrænsninger, der gives vedrørende tjenestetid o. lign., og ikke ansættelsesstedet. Jeg anser dette for at være væsentligt, og jeg har også lagt mærke til, at der i socialdemokratiets forslag peges på, at der må gøres en lang række undtagelser vedrørende undervisere. Men jeg er altså ikke i besiddelse af ret mange fordomme, hvilket betyder, at vi naturligvis interesseret vil deltage i drøftelserne også om disse problemer.

Man kunne vel føje til, at netop disse måneder, hvor overenskomstforhandlingerne foregår, måske ikke er de rette til at forhandle, endsiige gennemføre væsentlige ændringer i afgrænsningen mellem arbejdere og funktionærer eller med hensyn til organisations- og forhandlingsret.

Foranlediget af et spørgsmål i november 1965 fra den nuværende socialminister, fru Nathalie Lind, til den daværende arbejdsminister, hr. Erling Dinesen, blev der rettet henvendelse til udvalget om at overveje en ændring af lovens § 8 med henblik på at stille efterladte efter mandlige og kvindelige funktionærer lige med hensyn til retten til efterindtægt. Dette ønske er efterkommet i begge forslag, og jeg noterer det kun, idet det i dag må anses for at være en så selvfølgelig ting, at det vel ikke kræver nærmere omtale.

Ministerens forslag om at indføre afskedi-

gelsesløn, hvorefter funktionærer efter 12 års uafbrudt beskæftigelse i samme virksomhed ved eventuel opsigelse opnår ret til efterløn, betyder en yderligere sikring for de noget ældre funktionærer. En opsigelse til en medarbejder, der over en længere årrække har været beskæftiget i samme virksomhed, er oftest en hændelse, der i dag sætter den opsagte i en alvorlig klemme. Naturligvis kan sådanne situationer aldrig helt undgås, men der kan bødes på dem. Jeg tror, at ministerens forslag er bedre end socialdemokratiets forslag om længere opsigelsesvarsler. Længere opsigelsesvarsler klarer ikke problemet; det tror jeg nu heller ikke forslagsstillerne forestiller sig. Situationen bliver ved afskedigelsesløn naturligvis heller ikke problemfri, det alvorlige er jo selve dette at blive sagt op. Det har vi gerne så vidt muligt villet undgå, særlig for de noget ældre funktionærer. Jeg tror, ministerens forslag vil føre til flere overvejelser, før en opsigelse af ældre funktionærer gives. Desuden vil opsigelseslønnen ligesom mere være en erstatning eller en betaling for mange års tjeneste.

Efteruddannelse og omskoling er nødvendige ting i arbejdsmarkedspolitikken, og der er heldigvis en voksende forståelse for sådanne aktiviteter. Det er der fra offentlig side, men det er der så sandelig og heldigvis også fra mange private virksomheders side. Funktionærerne må virkelig udnytte de muligheder, der gives ikke mindst for stadig efteruddannelse. I et moderne erhvervsliv sker der en stor og hurtig omstilling på alle områder, og det er klart, at selv om vi har en dygtig funktionærstand, er det nødvendigt at følge med i, hvad der sker. Naturligvis må funktionæren selv gøre en indsats også på dette område for ikke at gøre sig selv mindre egnet, hvorved hans stilling lettere kommer i fare.

Der er nok i tiden en vis leflen for de yngre generationer, og selv om de er dygtige, beklager jeg den tendens, der er til ligesom at mene, at midaldrende ikke rigtig er herre over situationen, hvorfor man ved indskrænkninger først må skille sig af med dem. Det er til større gene for en ældre at blive sagt op, end det er for en yngre, der almindeligvis lettere får en anden stilling. Dermed mener jeg ikke, at de absolut skal siges op, tværtimod; erfaringer parret med åbenhed

[Jens Frandsen.]

øver for det nye er nu ikke at kimse ad, og samfundet ville blive fattigere, såfremt vi ikke gjorde mest mulig brug deraf.

Mange opsigelser af disse ældre funktionærer er faldet ved ejerskifte og fusionering. Jeg er derfor tilfreds med, at der fremtidig ikke skal kunne fraviges fra den optjente anciennitet, som det efter den gældende lov kan ske.

For at lette eksempelvis revalidenders adgang til funktionærstillinger foreslår regeringen, at der af arbejdsministeren kan fastsættes regler, hvorefter visse bestemmelser kan fraviges i særlige tilfælde. Det er efter min bedømmelse en god bestemmelse, som jeg absolut kan støtte.

Jeg kan også anbefale, at loven ved kgl. anordning kan sættes i kraft for Grønland.

Ministeren siger i sin fremsættelse, at problemet, der flere gange har været rejst, om et afskedigelsesnævn nærmere kan udnydes under udvalgsarbejdet. Det kan naturligvis alle problemer, men jeg tyder dette i retning af, at ministeren har haft dette spørgsmål under særlig overvejelse og måske har en tilbøjelighed til at synes, at der kan være noget rigtigt i tanken; der er mange ting, som vi kan have brug for at opklare i den forbindelse. Det er en sag, der, som hr. Erling Dinesen nævnte det, også har min interesse, og den interesse er ikke svækket af, at hr. Erling Dinesen næsten bebrejdede mig, at jeg har haft den.

Ud over de allerede omtalte ændringer indeholder socialdemokratiets forslag flere mindre ændringer. Arbejdsministeren har kommenteret en del af dem, og jeg mener ikke, at jeg ved denne principielle førstebehandling skal gå ind på enkeltheder. Jeg skal henvise til, at vi fra venstres side gerne ser alle de tanker, der er fremme, naturligvis også i socialdemokratiets forslag, grundigt debatteret og undersøgt.

Hovedsigtet, og det gælder vel begge lovforslag, er en bedre sikring af de ældre funktionærers stilling. Vi har alle i de senere år i pressen læst om en lang række eksempler på i særlig grad ældre funktionærer, der er blevet ramt af firmalukninger og personaleindskrænkninger, og som har haft svært ved trods den høje beskæftigelsesgrad at finde anden ansættelse. Disse gener imødegås eller bødes der i hvert fald på, ved at vi gen-

nemfører ministerens forslag, og som jeg tidligere har anført, tror jeg, at vi nu skal lade det blive ved disse mindre ændringer. Jeg tror, at der inden for en kortere årrække vil være grund til at tage videregående spørgsmål inden for hele arbejdsmarkedslvgivningen op til behandling. Jeg lagde mærke til, at hr. Erling Dinesen gjorde nogle enkelte betragtninger gældende derover. Dette nævner jeg på baggrund af de store tekniske og økonomiske forskydninger, der finder sted; vor eventuelle indtræden i fællesmarkedet vil også aktualisere spørgsmålet. Der skal ikke være nogen tvivl om, at vi fra venstres side gerne ser en så stærk sikring af de ansatte som vel muligt; vi må her sige, at der naturligvis er hensyn at tage til det erhvervsliv, hvor ansættelsen finder sted, såvel som der er det stærke hensyn, der må tages til de ansatte.

Jeg kan altså på venstres vegne anbefale ministerens forslag og tilsige vor velvillige og interesserede medvirken i udvalgsarbejdet; naturligvis gælder vor interesse også socialdemokratiets forslag til ændring af funktionærloven.

Erik Hansen (Ålborg amt): Som den tredje i rækken af regeringspartiernes ordførere blev jeg ligesom glemmt i hr. Erling Dinesens oplæg i hvert fald i starten med de mange citater, og jeg sad faktisk nede på min plads og følte mig en lille smule skubbet til side, men jeg takker da hr. Erling Dinesen, fordi han i en bemærkning på et senere tidspunkt også erindrede min medvirken. Det, der i særdeleshed gav hr. Erling Dinesen anledning til bemærkninger, var den række af udtalelser om nødvendigheden af funktionærlovens revision, som nogle stykker fra de forskellige partier her i salen har haft anledning til at gøre rede for i Fællesrådet i 1969.

Jeg vil gerne om Fællesrådets artikelserie i øvrigt sige, at jeg synes, det var meget nyttigt, at man henvendte sig til partierne og spurgte om deres syn på spørgsmålet om en revision af funktionærloven. Vi fik lejlighed til at komme med disse bemærkninger, og jeg har da lyst til på den givne foranledning at pege på en del af de eksempler, som vi tog frem dér, og hvor jeg for min part pegede på en ting, som jeg fandt urimelig ikke alene i forbindelse med funktionærlo-

[Erik Hansen (Ålborg amt).]

ven, men for funktionærområdet som helhed, nemlig at man tidligere har haft ret til at lægge ferieperioden inden for opsigelsesvarslet. Jeg må gøre hr. Erling Dinesen opmærksom på, at netop dette problem blev løst, da vi her i tinget behandlede ferieloven.

En anden ting, som jeg også pegede på i min artikel i Fællesrådet, var spørgsmålet om deltidsbeskæftigelse, som man tog hul på i forbindelse med tjenestemandsløven og førte videre frem, da vi ændrede arbejdsløshedsloven. Det er også en af de ting, som er aktuelle. Så bliver det i Fællesrådet af 13. september proklameret, at nu har tidligere det konservative folkeparti og partiet venstre givet deres syn på en revision af funktionærloven; denne gang bringer man en kommentar fra socialdemokratiet, og så følger det radikale venstre i næste nummer, står der. Og hvad er så hr. Erling Dinesens overskrift? Det er: Hvad mener organisationerne? Jeg synes i og for sig, at det skal blive stående, at det, som hr. Erling Dinesen sætter som overskrift, er: Hvad mener organisationerne det er betimeligt at få ændret i funktionærloven? Det synes jeg er bemærkelsesværdigt. Vi har nu socialdemokratiets forslag liggende på vort arbejdsbord, og det vil jeg gerne hilse med den største glæde, men jeg vil ikke undlade den bemærkning, at jeg tror, vi er nogle stykker, som i dag bliver kritiseret på grund af aktivitet, men som nok har virket inspirerende på hr. Erling Dinesen på et tidligere tidspunkt. Vi er nogle stykker, som i hr. Erling Dinesens periode som arbejdsminister gang på gang i spørgetiden om onsdagen her i tinget rejste spørgsmål om funktionærlovgivningen. Jeg for min part har rejst spørgsmålet om en ændring af § 2 a, afskedigelsesparagraffen. Jeg har i hr. Erling Dinesens periode som arbejdsminister rejst spørgsmålet om at få udvidet kommissoriet for det udvalg, som nu har barslet med en betænkning. Ingenting fik vi ud af det på daværende tidspunkt. Men nu kommer der altså et resultat af det alligevel, og derfor synes jeg næsten, at man naturnødvendigt må sige, at vi også har lidt paternitet i det socialdemokratiske forslag; det var vel ikke fremkommet, uden at vi havde virket som inspirator for det.

Om de to forslag til forbedring af funktionærernes vilkår, som nu foreligger her, vil jeg sige, at de danner i og for sig et ganske udmærket grundlag for et virkelig positivt arbejde i et udvalg. Vi har en funktionærlovgivning, som blev ændret en gang i 1960'erne, og som har været drøftet mange gange. Men det er jo sådan, at hvor man tidligere kunne sige, at funktionærstatus var noget af det sikreste, man kunne have, når man undtager tjenestemandsansættelse, så har det forhold, efterhånden som årene er gået, ændret sig; funktionærlovgivningen er ligesom ikke fulgt med. Tjenestemændene fik gennemført ændringer sidste år, og vi har løbende ændret lønarbejdernes sikringsforhold, men det er, som om vi har ladet funktionærgruppen stå tilbage. Og vi ved da nok fra vore drøftelser om funktionærpolitik og funktionærlovgivning, at den gruppe, som er mest i klemme, er den såkaldt modne funktionær, og det vil sige funktionæren i aldersgruppen fra 40-45 år og opefter. Dér har vi tragedier, enkeltstående tragedier. Man har ligesom antydnet i visse dagblade — og jeg synes også, der var en snert af det i hr. Erling Dinesens oplæg — at der her, hvor det drejer sig om 500.000 mennesker, som er ansat under funktionærloven, føres en stemmekøbspolitik. Det er min opfattelse, at de ældre og modne funktionærer, som står i en afskedigelsessituation, ikke er så stor en gruppe, at nogen kan føle sig fristet til at føre stemmekøbspolitik over for dem. Det er en lille minoritet, men jeg tror, det vil være forkert, om tinget ikke netop tog hensyn til denne lille minoritet, som på grund af den tekniske udvikling er kommet i klemme. Vi ved jo, at netop for de 40-45-årige og lidt ældre, der pludselig står uden beskæftigelse, kan det, selv om der er god beskæftigelse her i landet, være umådelig svært at gå hen og få et passende job. Der var sidste år en udsendelse i fjernsynet om den ældre funktionær, og jeg tror, vi var mange, som sad tilbage med en sær fornemmelse i munden efter at have set billederne af en mand, der gik fra sin bopæl hen på S-togsstationen, tog ind til Københavns centrum og gik rundt dér dagen igennem for så at vende hjem med det tog, han var vendt hjem med igennem 20 år. Man stillede det spørgsmål i fjernsynet: hvorfor gør han det? Jo, sagde denne mand med blændet ansigt,

[Erik Hansen (Ålborg amt).]

han var flov over for sine omgivelser, over for sin familie og over for sin omgangskreds over, at han ligesom var sat udenfor. Jeg tror, at vi kan finde mange enkeltteksempler, selv om vi siger, det er let nok at gå hen og få anden beskæftigelse. Det er nu engang lettere for nogle at finde en anden skorsten, der ryger, end det er for andre.

Et andet problem, som jeg gerne vil tage op i denne forbindelse, drejer sig om virksomheder, der skifter ejer. Her foreslås det i regeringens forslag, at de pågældende funktionærer bevarer ancienniteten ved ejerskiftet. Jeg ved godt, at en lang række ting kan vi ikke lovgive om, men jeg tror alligevel, vi i debatten også skal tage de problemer med, som opstår, hvor man ikke kan skaffe en lovmæssig sikkerhed. Problemet er her, at en virksomhed skifter ejer, og så sker der pludselig det, at de, som var ansat i virksomheden, og som ofte er over aldersklassen 40-45 år, modtager deres opsigelse med fratrædelse i løbet af 3, 5 eller 6 måneder. Det er der en lang række eksempler på, og jeg er da fuldt vidende om, at man naturligvis ikke kan lovgive om det. Det kræver en forståelse hos arbejdsgiveren for, at man ikke sådan pludselig smider veltjente funktionærer ud.

Det, som vel er det bærende i regeringens lovforslag, er hensyntagen til den mere modne funktionær i form af et opsigelsesvarsel på de sædvanlige 6 måneder suppleret med en såkaldt fratrædelseløn. Jeg har i den artikel, som jeg har skrevet i Fællesrådet, netop været inde på, at man enten kunne forlænge opsigelsesvarslet eller kombinere et forlænget opsigelsesvarsel med en fratrædelseløn eller vælge en fratrædelseløn. I artiklen nævnes de eksempler, der kunne danne baggrund for en ændring af funktionærloven. Nu har man altså valgt at give en fratrædelseløn fremfor at gøre opsigelsesvarslet længere, og jeg tror nok, at det vil have to virkninger: Det vil for det første have den virkning, at adskillige arbejdsgivere vil sige: hvis vi giver 6 måneders opsigelse, ja, så betyder det, at til den modne funktionær skal der yderligere betales 3 måneders fratrædelseløn. Det tror jeg vil betyde, at mange arbejdsgivere vil sige som så: nok ligger der en udgift i at beholde en moden funktionær i form af en supplerende

uddannelse, men i modsat fald står vi over for at skulle give den pågældende funktionær en fratrædelseløn. Det tror jeg vil medføre, at mange arbejdsgivere vil betænke sig på at afskedige den pågældende. De vil sige som så: I stedet for at betale fratrædelseløn kan vi jo bruge pengene til at give funktionæren en supplerende uddannelse, så den pågældende kan blive i virksomheden. Men skulle det ske, som vel er det værste for netop denne gruppe, at de står uden beskæftigelse, så må vi erkende, at netop den konstante fratrædelseløn, som stilles i udsigt i forslaget, vil være et godt supplement til at gå i gang enten med supplerende uddannelse eller omskoling til noget helt andet. Jeg tror, det er meget væsentligt, at man her har alternative muligheder for den, som står i en fratrædelsessituation.

Jeg vil gerne sige om det socialdemokratiske forslag om bevisbyrden ved usaglig afskedigelse, at der nok ligger noget, skal vi sige psykologisk i det, og det har vel også nok en præventiv virkning. Jeg tror, vi skal have tænkt det igennem et par gange mere, og jeg er i og for sig spændt på at høre det spørgsmål besvaret, som arbejdsministeren stillede til hr. Erling Dinesen om en nærmere argumentation for, at bevisbyrden skulle tillægges arbejdsgiveren ved afskedigelse. Jeg tror, der ligger noget psykologisk rigtigt i det, om det kunne arrangeres, og det ville i hvert fald på ét område være ganske afgørende, nemlig når folk kommer ud for det, man kalder impulsafskedigelser. Jeg tror, vi skal have det drøftet igennem.

På samme måde tror jeg vi skal have drøftet problemet om afskedigelsesnævn ganske nøje igennem. Jeg er naturligvis vidende om, at man fra justitsministeriets side betragter et afskedigelsesnævn som en uheldig instans til en rent retslig behandling, men jeg tror, det er et af de områder, vi skal have drøftet yderligere igennem. Jeg tror i og for sig også, at man fra overenskomster på det private arbejdsmarked og fra overenskomster imellem tjenestemænd eller overenskomstansatte og staten kan hente erfaring og inspiration, hvis man vil forsøge at dyrke afskedigelsesnævntanken yderligere, og det synes jeg i og for sig man skal.

Jeg vil gerne gøre en bemærkning om den såkaldte 120 dages regel. Det er jo en kendt sag, at efter at vi har fået en udvidet ar-

[Erik Hansen (Ålborg amt).]

bejdsløshedsdagpengeordning, og efter at vi har fået en bedre sygelønsordning, så føler mange funktionærer, at de, fordi de kun har ret til 120 dages sygdom, inden de kan risikere en afskedigelse, også på dette område ligesom er sat tilbage, sat lidt uden for den fremgang, som rammer andre grupper. Så er spørgsmålet, om det kan ordnes i forbindelse med funktionærloven. Mit umiddelbare indtryk er, at det kan det ikke. Vi kan ikke sætte noget bedre ind, vi må vente, til vi kan få det gennemført her i tinget, som blev vedtaget ved en principbeslutning i sidste folketingssamling, vente til vi får et trykghedssystem, som omfatter alle uanset erhverv og organisationsforhold.

Med disse bemærkninger skal jeg på det radikale venstres vegne anbefale det af regeringen fremsatte lovforslag og i øvrigt sige, at jeg tror, begge lovforslag er gode grundlag for et positivt udvalgsarbejde. Jeg tror, at vi efter denne debat og efter et grundigt udvalgsarbejde får en bedre funktionærlovgivning her i landet, end vi har haft hidtil.

Poul Dam: Hvis der er nogen, der skulle være i tvivl om, at der er mange funktionærer her i landet, også som vælgere, så må denne tvivl være fordultet efter at have hørt de fire foregående talere. Jeg vil da også gerne sige, at vi har meget sympati for funktionærer, som vi har det for alle lønmodtagere, og vi vil gerne være med til at skaffe dem den størst mulige trykghed i ansættelsen.

De to lovforslag, der her foreligger, er jo velegnede til et udvalgsarbejde, hvor man vel også kan finde på nye ting, da det nu ligger så bredt, og det vil vel alt sammen medføre, at vi, når vi engang bliver færdige med udvalgsarbejdet, får en lidt bedre funktionærlov, end vi har i øjeblikket.

Men jeg skal i øvrigt under henvisning til forretningsordenen lade være med at gå i detaljer og i stedet for sige nogle ganske få ord om selve ideen bag denne lovgivning og bag den megen energi, som man udviser ved denne lovgivning. Man tror nemlig, at det kan lade sig gøre at løse hele trykghedsproblemet for lønmodtagerne i et moderne samfund ved sådan nogle små fikse lovregler, ved at ændre 1 måned til 2 måneder og andet lignende, men det drejer sig jo om noget

helt andet. Lønmodtagernes trykghed er ikke spørgsmålet om en eller anden lovgivning, men det er spørgsmålet om, at lønmodtagerne føler sig udleveret til et erhvervsliv, som de ikke har nogen indflydelse på, hvis beslutninger kan komme som et lyn fra en klar himmel, og som fra den ene dag til den anden kan berøve dem den eksistens, som de har regnet med at have måske i resten af deres liv, og som de i hvert fald har haft en række år i forvejen.

Vi ser det ikke mindst i øjeblikket, hvor erhvervslivet er ude i en række forskellige kriser dels som følge af regeringens politik naturligvis — det skulle jeg sige, og det siger jeg gerne, bl. a. fordi det er rigtigt — men også som følge af den omstillingsproces, der foregår og må foregå i samfundet. I disse mange virksomhedsnedlæggelser rammes både funktionærer og arbejdere hårdt i masser af tilfælde, og vi har hørt smukke og varmtføjte fremstillinger af, hvor skrækkeligt det er for ældre funktionærer at blive sat på gaden. Det er også ganske svært for ældre arbejdere, og jeg lagde godt mærke til, at hr. Erling Dinesen sagde, at han ville da gerne have en trykghed for alle ansatte som den, der findes i funktionærloven, og det er da et synspunkt, jeg er ganske enig med ham i. Jeg vil bare gerne lige spørge: hvorfor har han så ikke foreslået det? Det kunne man vel i og for sig gerne foreslå. Det har hr. Erling Dinesen foreslået i princippet. Det kunne måske gå lidt længere. Men tanken og den gode vilje er der, og vi håber, der kommer en dag, hvor denne gode vilje kan blive ført ud i livet, når hr. Erling Dinesen sidder på en anden plads her i salen.

Hele problemet om trykghed i ansættelsen er til syvende og sidst et almenpolitisk, et almenøkonomisk problem. Det klares ikke gennem en funktionærlov eller andre nyttige små lapperier på det kapitalistiske system. Det klares udelukkende gennem en fastere økonomisk politik med større indseende fra folketingets side og fra samfundets side og samtidig med en helt anderledes medindflydelse både fra arbejderside og fra funktionærside. Først når alt dette bliver klaret, kan lønmodtagerne virkelig føle sig trykge, virkelig regne med, at deres ansættelse har varighed, og at den har mening. Vi er måske kommet temmelig langt fra den lille mand, som Hans Fallada skrev om i sin tid, men

[Poul Dam.]

der er mange, også af de funktionærer, som er væsentlig bedre lønnet, end han var dengang, der føler sig lige så fremmedgjort over for arbejdet og føler sig lige så usikre og utrygge, som han gjorde det. Det er her, der skal gøres noget, og de småforbedringer, som vi forhåbentlig får gennemført i udvalget, betyder i denne sammenhæng ikke stort.

Kjær Rasmussen: Ja, jeg har det ligesom hr. Poul Dam, jeg synes også, at der er blevet talt alt for lidt om principper her ved denne første behandling. Jeg kunne godt have lyst til at indlede med en helt principiel bemærkning om det uheldige i, at lønmodtagerne er spaltet op i en funktionærgruppe og en arbejdergruppe. Det må siges ved denne lejlighed, at der jo findes store grupper her i landet inden for LO-området, som i høj grad savner den tryghed, funktionærerne har allerede nu. Disse problemer løses ikke ved at ophøje et større antal arbejdere i funktionærstanden, således som det konservative partis ordfører, hr. Simonsen, var inde på det. Det løser i hvert fald ikke problemerne for den gruppe, der bliver tilbage.

Folketinget har jo længe været bekendt med, at Fællesrådet for danske Tjenestemand- og Funktionærorganisationer havde nogle ændringsforslag til funktionærloven. Disse ændringsforslag, stillet op i 15 punkter, blev tilsendt os allerede i marts måned dette år. Når man på baggrund af disse 15 punkter skal prøve på at vurdere de to lovforslag, som vi i dag har til behandling, står det klart, at det socialdemokratiske forslag går længst i retning af at opfylde FTF's krav. Dette lovforslag er vi derfor mest sympatisk indstillet over for.

Regeringens lovforslag derimod holder sig alt for snævert til 20. maj-udvalgets flertalsindstilling vedrørende funktionærers efterløn. Selvfølgelig er det positivt, at reglerne om efterløn nu også kommer til at omfatte en kvindelig funktionærs ægtefælle, men vi synes, at regeringen gennemgående er sluppet for let om ved de øvrige problemer, der jo også er i forbindelse med dette her.

Som et eksempel på den argumentation, der anvendes fra regeringshold, vil jeg gerne lige have lov til at citere fra sp. 1 i bemærk-

ningerne til regeringens lovforslag. Der står følgende:

„Regeringen har på denne baggrund fundet det rimeligt at søge gennemført en begrænset revision af loven, hvorimod der efter regeringens opfattelse ikke på nuværende tidspunkt er behov for en mere gennemgribende revision af loven, hvorved regeringen bl. a. har lagt vægt på, at det foran nævnte udvalg ikke har fundet anledning til at foreslå ændringer i funktionærbegrebet eller i reglerne om organisations- og forhandlingsret.“

Efter regeringens opfattelse er der altså ikke behov for en mere gennemgribende revision af loven. Man kan undre sig over hvorfor, når FTF med sine 15 punkter netop viser, at der er et stort behov for en gennemgribende revision af funktionærloven. Regeringen må altså tjene andre interesser end dem, der er funktionærernes. Og når man ser på, hvad det er, regeringen ikke føler behov for at ændre, ja, så er det jo netop punkter som undervisningsvirksomhed, de af sømandsloven omfattede funktionærer, problemerne om de ældre funktionærer, 120 dages reglen m. v., alle sammen punkter, som arbejdsgiverne ikke synes om at få indført. Og det respekterer regeringen altså, idet den venligst ser bort fra de krav, som funktionærerne har behov for at få opfyldt.

Vi kan naturligvis tilslutte os de få fremskridt, som regeringsforslaget indeholder, men vi vil dog ikke undlade at gøre opmærksom på den demokratiforvridning, som regeringsforslaget bygger på. Lovforslaget er fremkommet på grundlag af en betænkning fra 20. maj-udvalget, nedsat af arbejdsministeriet i 1964. Det, der interesserer i denne sammenhæng, er udvalgets sammensætning. Det har bestået af lige mange repræsentanter for arbejdsgiverorganisationer og funktionærorganisationer med en såkaldt uvildig formand udpeget af ministeriet.

Det, man med rette kan kritisere, er paritetsprincippet, for det giver jo arbejdsgiverrepræsentanterne en uforholdsmæssig stor indflydelse på de indstillinger, udvalget kommer med. Fifty-fifty-representationen er altså fundamentalt udemokratisk. Og bedre bliver det ikke af, at folkettinget dernæst lovgiver på grundlag af de punkter i

1329 17/11 70: 1. beh. af f. t. l. vedr. retsforholdet mellem arbejdsgivere og funktionærer m. m. 1330

[Kjør Rasmussen.]

betænkningen, hvor arbejdsgiverrepræsentanterne har været enige, for længere strækker folketinget sig jo stort set ikke. Dette er at udstyre disse arbejdsgiverrepræsentanter med alt, alt for stor en magt, og det er, hvad vi andre anser for at være udemokratisk. Men desværre er det jo ikke kun dette regeringsforslag, som er blevet til på den anførte måde. Det er tilfældet med masser af de lovforslag, som forelægges folketinget. Og det er bl. a. derfor ikke forkert, når VS har fremført, at folketinget er et organ, hvor først og fremmest de økonomiske magthaveres interesser varetages.

Med hensyn til lovforslagene i øvrigt ser det ud, som om begge forslagsstillere trods alt har glemt noget. Synes man f. eks. ikke, det er rimeligt, som FTF foreslår det, at arbejdsgiveren, når han kræver bortflytning i en tjenestebolig straks, skal betale alle dermed forbundne omkostninger? Det er jo fremført som et af FTFs krav i 15 punkts planen, og det må dog forekomme rimeligt, synes jeg. Og synes man ikke — stadig væk henvendt til forslagsstillerne — at det ville være rimeligt at forbedre graviditetslønnen som også fremført i FTFs 15 punkts plan? Heller ikke spørgsmålet om de overordnede funktionærers organisationsforhold tages der stilling til.

Jeg skal da slutte med at sige, at VS vil være meget opmærksom på, hvad der sker i udvalget netop på de områder, jeg nævnte her til sidst.

Hanne Reintoft: Der har ganske rigtigt i de senere år været talt meget om, at større samfundsgrupper burde kunne ansættes under så velordnede forhold, som man påstår funktionærgruppen er ansat under. Vi kan meget let blive enige om, at mange, mange mennesker bør have bedre og trygtere ansættelsesforhold, det gælder ikke mindst inden for hele LO-området, og selv om funktionærernes retsstilling er noget bedre end arbejdernes, så må det fastholdes, at der også her er meget at rette, mere, end

der bliver rettet ved de to foreliggende lovforslag. Funktionærloven kan ikke fungere som en mønsterlov, hvis den ikke undergår visse absolutte ændringer.

Der har været nedsat et udvalg, der er kommet med en tynd betænkning om de mest aktuelle retsregler, og både regeringens og socialdemokratiets lovforslag bygger på denne betænkning. Begge lovforslag betyder et vist fremskridt, selv om regeringens unægtelig er beskedent. Jeg er enig med socialdemokratiets ordfører i, at i forhold til den agitation, der har været ført fra regeringspartiernes side, må man sige, at man næsten ikke kan være bekendt at komme med disse småforbedringer.

Ministeren er næsten lige så selvmodsigende, som han plejer at være, for i sin fremsættelsestale bekræftes tankerne om at give flest muligt ansatte funktionærstatus, men så siges der samtidig, at vejen frem næppe er en gradvis udvidelse af funktionærbegrebet. Man ser fra regeringens side med tilfredshed på, at flere og flere lønmodtagere får ansættelse med funktionærstatus, men finder ikke, at det er tjenligt at udvide funktionærbegrebet; det er lidt svært at se den dybere mening heri. I øvrigt finder jeg hele problemstillingen forkert. Det drejer sig ikke om, hvorvidt der er flere og flere, der får funktionærstatus; det drejer sig om, at der er flere og flere, der bliver ansat på ordentlige vilkår og får tryghed og sikkerhed i deres ansættelse. Om man er funktionær eller arbejder, er i sig selv ikke noget problem, det er ansættelsesvilkårene, det drejer sig om.

Mener man, at funktionærloven skal være et mønster, må den forbedres langt mere, og ikke alene må den forbedres, men man må også på en helt anden grundig måde have fat i lovens mange smuthuller, hvor funktionæren meget ofte kommer i klemme. Det har jeg tit set bekræftet i mit daglige arbejde.

Et af de største problemer i disse år er vel nok de mange mennesker, der ansættelsesmæssigt kommer i klemme dels ved de talrige krak, som regeringens økonomiske poli-

[Hanne Reintoff.]

tik støtter voldsomt, dels ved fusioner og ejerskifter. Kommer vi i fællesmarkedet, bliver disse problemer, som det også har været nævnt her i dag, endnu større, og de ivrigste fælledsmarkedstilhængere burde vide, at tiden absolut er inde nu til at lave love, der sikrer danske borgere de bedst mulige ansættelsesvilkår, medens vi endnu har skygge af chance for at bestemme selv — hvis den da eksisterer endnu.

Man søger at imødekomme dette synspunkt ved at sikre funktionæren hans eller hendes anciennitet ved ejerskifte. Det turde være en indlysende og rimelig ting, men jeg synes ikke på nogen måde, man kan sige, at man er kommet frem til en egentlig beskyttelse over for f. eks. krak eller ejerskifte eller fusioner. Jeg tror, der må pålægges den nye ejer, ikke mindst hvis der bliver tale om udenlandske ejere, der kan se deres fordel i en hårdhændet personalepolitik, absolutte forpligtelser over for en i øvrigt dygtig funktionær med en vis anciennitet, så ikke bare de almindelige opsigelsesregler gælder. Hvis vi skal tale om tryghed i ansættelsen, og disse ord står man jo og lader flagre om sig, indebærer det ikke ret megen tryghed, som sagt slet ikke, hvis de politiske forhold i landet skifter, hele tiden at gå og frygte ejerskifte og vide, at man trods mangeårigt arbejde kan ryge ud fra sin stilling på få måneder. Selvfølgelig er 1 eller 2 måneder bedre end ingenting, men det løser ikke det virkelige problem.

Det er da også et fremskridt at forlænge opsigelsesvarslet og forlange godtgørelse til funktionæren ved usaglig afskedigelse. Som sagt kommer det heller ikke helt til bunds i problemerne, men her er det socialdemokratiske forslag da langt det bedste, selv om jeg stadig ikke synes, man har løst problematikken omkring de usaglige opsigelser, hvor funktionæren, altså bortset fra en vis godtgørelse, der nok er på sin plads, står ubeskyttet over for det at miste sit job. Specielt de ældre funktionærer bliver ikke på nogen måde tilstrækkelig beskyttet ved bestemmelserne i de to lovforslag. Arbejdsministeren må indrømme mig, at et 55-årigt menneske, der mister sit job, som vedkommende måske har passet i 30 år, kun er ilde hjulpet ved en udbetaling af nogle måneders løn. Vi ved alle, at han næppe kan få genansættelse

et andet sted. Problemerne er ikke løst i de skitser, socialreformen har trukket op, heller ikke med hensyn til pensionsalderen.

Jeg vil også gerne spørge ministeren, om han slet ikke har tænkt sig at behandle problemerne om de virksomheder, der simpelt hen sidder funktionærloven overhørig. Der er visse arbejdsgivere, der praktiserer en ret skrap kurs i den retning. F. eks. er der et bestemt varehus her i København, der simpelt hen aldrig ansætter folk efter funktionærstatus. Man fyrer dem dagen før prøvetidens udløb og genantager dem næste dag. På den måde kommer man simpelt hen aldrig ind under lovens forpligtelser.

Der er i denne forbindelse et andet spørgsmål, der i øvrigt angår statens arbejdspladser. Det drejer sig om den meget store gruppe forpraktikanter, der venter på den ene eller anden form for uddannelse, oftest inden for den sociale sektor. De går meget ofte ubeskyttede og underbetalt rundt, og de virker desværre på den måde tit som løntrykkere.

Jeg kan også beklage, at man ikke her har gjort lidt ved flyttereglerne vedrørende tjenestebolig. Jeg er enig i, at man må have forbedret reglerne for skriftlig opsigelse, ligesom jeg i øvrigt er enig i de socialdemokratiske tanker om en tydeliggørelse af funktionærens rettigheder — f. eks. ved arbejdsgiverens nægtelse af at modtage funktionæren i arbejde — ved at give funktionæren mere tid til at skaffe dokumentation ved sygdom og udvide hans ret til at søge nyt job i opsigelsestiden. Man må vel forvente, at der ud af udvalgsarbejdet kommer nogle klare ændringer på disse områder.

Det socialdemokratiske forslag om forbedrede forhold ved sygdom skulle også meget gerne gennemføres, da den nuværende bestemmelse, navnlig for de ældre funktionærer, faktisk virker som lige det modsatte af en beskyttelse. Men jeg synes nok, at funktionærer med meget lang anciennitet må have et længere varsel end det foreslåede.

Jeg må beklage, at man ikke har forbedret vilkårene for de kvindelige funktionærer, der skal have barselhvile efter lovens bestemmelser. FTF har foreslået en egentlig barselhvile på 3 måneder. Det er beskedent. Vi har før i udvalg her i folketinget været inde på, at 3 måneder måtte være et mini-

[Hanne Reintoft.]

mum, og at 4 måneder antagelig var nødvendig. Når man nu vil revidere denne lovgivning, kunne man måske i højere grad have skævet til de tanker, man har gjort sig både i socialreformkommissionen og i de forskellige folketingsudvalg om lettelser for kvinder med små børn, både i svangerskabsperioden og i et længere tidsrum efter fødslen.

Det er selvfølgelig på tide at få reguleret reglerne om efterløn, og man må se med tilfredshed på, at man også på dette område vil afskaffe en kvindediskriminerende lov, sådan at der også til en kvindelig funktionærs efterlevende kan udbetales efterløn. Desværre har man ikke som for tjenestemændenes vedkommende foreslået, at lønnen også kan tilfalde boet.

Må jeg dog i denne forbindelse beklage, at man, hver gang man skal løse problemerne omkring kvindediskriminationen i Danmark, begynder ovenfra. Vi har afskaffet sambeskatningen. Det var til fordel for de mest velstillede. Vi har klaret pensionen for de kvindelige tjenestemænd, og nu kommer vi til efterlønnen for de kvindelige funktionærer. Alt det er meget godt, men det er hver gang de bedst stillede grupper, man hjælper først. Jeg tror nok, at hele problemet om lige løn snart må stå for tur; det er den mest diskriminerende ordning, vi overhovedet har.

Man kunne også her understrege, at samtidig med at det er nødvendigt at pynte på funktionærloven, hvis den skal være en slags foregangslov, bør dette arbejde, hvis man mener noget med, at man vil bruge funktionærloven som udgangspunkt for ordentlige ansættelsesvilkår, foranledige, at man tager andre ansættelseslove op til revision. Der er ifølge disse ansættelsesvilkår af betydelig ringere format; jeg kan nævne medhjælperloven og sømandsloven, der med deres fuldstændig utidssvarende afhængighed af arbejdsgiveren virkelig byder på ringe vilkår for anstændige arbejdsforhold.

Vi må altså henstille, at begge lovforslag gennemgås grundigt i udvalget og kommer tilbage med, skal vi sige et lidt større vingefang. Jeg vil også henstille, at man meget nøje hører på lønmodtagerorganisationerne, herunder tager hensyn til de forhandlingsvanskeligheder, de har gjort opmærksom på,

så vi kan gennemføre et bedre lovforslag, når tiden er inde til det. Det har jo ikke skortet på løfter, så jeg synes nok, man har forpligtelse til at komme med noget bedre.

Arbejdsministeren (Lauge Dahlgaard): Jeg synes, at det, der tydeligst skinner igennem i forhandlingerne her i dag, er, at det ikke alene er funktionærers, men alle løntageres tryghedsproblemer, der ligger de forskellige partier på sinde. Det er for mig en vigtig forudsætning for arbejdet med funktionærloven. Det er jo ikke meningen — og jeg har forstået, at deri er de forskellige partier enige — at skabe større skel mellem løntagergrupperne, end der måske er i forvejen. Men på den anden side må vi ikke lukke øjnene for de særlige problemer, som visse befolkningsgrupper kan have, og som, for så vidt angår særlig de ældre funktionærer, er blevet fremhævet fra flere sider i dag. Der er her en balance, som vi må prøve på at holde, og som jeg håber vil komme til at præge det kommende udvalgsarbejde.

Hr. Erling Dinesen var inde på betragtninger af tilsvarende art. Alle løntagere bør sikres på samme måde som funktionærerne, sagde hr. Erling Dinesen, og tilføjede: Spørgsmålet er så, hvordan man skal skaffe denne sikkerhed, om det skal ske ved lovgivning eller ved aftaler. Ja, det er et af problemerne. Det er også derfor, jeg ligesom har sat et spørgsmålstejn ved, om det er den helt rigtige tankegang, hr. Erling Dinesen og socialdemokratiet er kommet ind på, når de gradvis vil udvide funktionærlovens område og oven i købet i første runde inddrage dem, hvis tryghedsproblemer i forvejen er løst på den måde, der kommer nærmest løsningen for tjenestemænd og funktionærer. Men spørgsmålet, om det er ved udvidelse af funktionærloven eller anden lovgivning, eller det er ved arbejdsmarkedsforhandlinger, løntagerne som helhed skal få udvidet tryghed i deres ansættelse og arbejdsvilkår, er vel noget, som det er naturligt at vente at folketingsudvalget fordyber sig i.

Hr. Simonsen spurgte, om jeg kunne tænke mig at nedsætte et udvalg til at undersøge det sociologiske fænomen, tror jeg det blev kaldt, at ældre funktionærer mister deres arbejde og har svært ved at få ny beskæftigelse, samt hvad der kan gøres ved

[Arbejdsministeren.]

dette samfundsonde. Jeg forstår i og for sig udmærket, at et forslag om at nedsætte et udvalg fremkommer. Hvor langt jeg end er gået tilbage i funktionærhistorien — det er dog ikke helt til tidernes morgen — har jeg ikke kunnet finde en funktionærdebat her i folketinget, der ikke er resulteret i, at man har nedsat et sagkyndigt udvalg til at beskæftige sig med funktionærspørgsmål. Det kan da også være velbegrundet.

Den ældre funktionærs problemer, som hr. Simonsen peger på, er jo alvorlige nok. Spørgsmålet har relation til arbejdsgiverens holdning over for den ældre arbejdskraft. Det har relation til funktionærens muligheder for at ajourføre sine færdigheder og videreføre dem gennem efteruddannelse. Det har også relation til den energi, funktionæren sætter ind på at klare sine efteruddannelsesproblemer. En af de ting, erfaringen viser, er desværre, at de, der søger efter uddannelserne, ofte er dem, som trænger mindst til det, mens de, der trænger mest, er tilbøjelige til at holde sig tilbage. Den ældre funktionærs vanskeligheder har vel også relation til førtidspensioneringsspørgsmålene. Der er altså for så vidt mange problemer, som behandles mere eller mindre systematisk, og som ligger under forskellige ministerier. Det er nok muligt, at der kan være brug for, at disse spørgsmål bringes sammen i et udvalg til fælles og samordnet behandling. Jeg skal gerne gøre spørgsmålet til genstand for overvejelse.

Hr. Jens Frandsen nævnte vedrørende afskedigelsesnævn, at det af mit lovforslag, bemærkningerne til det og forelæggelsestalen fremgår, at det er et spørgsmål, som har været særligt overvejet, og det kan jeg bekræfte. Det fremgår også, sagde hr. Jens Frandsen, at jeg har givet udtryk for vilje til at drøfte spørgsmålet nærmere i udvalget. Det kan jeg også bekræfte. Jeg synes dog, jeg for en fuldstændigheds skyld må tilføje, at situationen ikke er den, at det sådan nærmest er tilfældigt, hvilket resultat vi er nået til i det lovforslag, jeg har fremsat. De mange overvejelser, som ganske rigtigt har fundet sted, er udtryk for, at det er et kompliceret problem, det drejer sig om, og resultatet er fremkommet efter meget nøje overvejelse.

Til slut skal jeg takke for den tilslutning,

som jeg egentlig mener er kommet fra de fleste, ja, vel alle partier til det forslag, jeg på regeringens vegne har fremsat. Mange, bl. a. socialdemokratiets ordfører, har ment, at der manglede en del ting i forslaget, men jeg havde indtrykket af, at man var glad for det, der stod der.

Erling Dinesen: Det er rigtigt, som arbejdsministeren siger, at de væsentlige ting i hans forslag er vi glade for. De er nemlig en direkte afskrift af vort forslag, så det er der ikke noget særlig mærkeligt i.

I øvrigt synes jeg nok, det var en værre samling søforklaringer, vi fik af regeringspartiernes ordførere. Søforklaringerne var imidlertid ikke i stand til at skjule den kendsgerning, at man er på vild flugt fra de løfter, man har givet funktionærerne ved møder, i skrift og i tale.

Herudover er der et par ting, jeg godt vil gå lidt nærmere ind på her i anden omgang. Hr. Simonsen rejste spørgsmålet om et udvalg, som i særlig grad skulle beskæftige sig med de ældre funktionærers problemer, forstod jeg. Jeg skal være den første til at erkende, at der er problemer for de ældre funktionærer. Men det er jo ikke blot for kategorien af ældre lønmodtagere, der er problemer, det gælder også for andre kategorier. Hvis arbejdsministeren derfor beslutter sig til at nedsætte et sådant udvalg — nu er jeg for øvrigt ikke sikker på, om ikke socialforskningsinstituttet i forvejen har materiale om disse ting, det tror jeg — så må det omfatte samtlige lønmodtagere. Så må det også dreje sig om ældre arbejderes problemer, for de er sandelig ikke mindre end de ældre funktionærers. Jeg så gerne, at man fik klaret dette.

Hr. Simonsen sagde videre, at der i det forslag om afskedigelsesløn, som findes i regeringsforslaget, er indbygget prævention, og det kan man naturligvis godt opfatte på den måde. Jeg vil nu vove den påstand efter mange års arbejde med disse ting, at der i høj grad også er indbygget en risiko. Man kan efter 18 år opnå 3 måneders afskedigelsesløn. Det kan godt friste svage sjæle, som jo også findes blandt arbejdsgiverne, til, måske under ugunstige beskæftigelsesforhold, at skille sig af med funktionærerne, for man ellers ville have gjort det, for at undgå den forpligtelse. Der er måske nok en vis

[Erling Dinesen.]

indbygget prævention, men så sandelig også en indbygget risiko, og det er baggrunden for, at jeg sagde, at vort forslag om udvidede varsler tror jeg vil være mere hensigtsmæssigt i situationen. Men som sagt: jeg er parat til at drøfte det.

Så mente hr. Simonsen, at jeg havde refereret ham forkert. Det har jeg ikke gjort. Det må være hr. Simonsen, der ikke har hørt tilstrækkelig opmærksomt efter. Det, jeg sagde, var, at hr. Simonsen i en artikel havde skrevet, at de konservative går ind for afskedigelsesløn efter anciennitet. Det var ikke som i arbejdsministerens forslag 1, 2 eller 3 måneders løn. Nej, det, hr. Simonsen lovede funktionærerne, var 12 måneders afskedigelsesløn, altså et helt års løn til de ældre funktionærer. Sådan står der i Vor Tid. Jeg ved ikke, om det er en trykfejl, men i alle tilfælde var det det, jeg sagde, og derfor er det ikke opfattet forkert af mig, men af hr. Simonsen.

Han sagde videre, at socialdemokratiet ikke interesserede sig for § 10, som vedrører forhandlingsretsspørgsmål, det var ikke med i vort forslag. Nej, det er det ikke, og det er da også rigtigt, at vi ikke interesserer os synderligt for det. Men hvis hr. Simonsen eller regeringspartierne og regeringen interesserer sig for det, havde man formentlig taget noget med i forslaget om det. Det har man ikke gjort.

Jeg mener, at de bestemmelser om forhandlingsret, som findes, vist er fuldt tilstrækkelige for virkelige organisationer. Vil man virkelig have forhandlingsret, må man skaffe sig forhandlingsret, og det er kun stærke funktionærorganisationer i stand til at gøre. Jeg kan føje til i relation til det, jeg sagde før til hr. Simonsen, at det er hr. Erik Hansen (Ålborg amt), der har foreslået, at det højeste varsel skulle gå op til de 12 måneder.

Videre siger hr. Simonsen, at socialdemokratiet har været tilbageholdende med hensyn til at fremsætte funktionærlovsforslag. Ja, man skal jo høre meget! Må jeg ikke lige gøre opmærksom på, at i sommeren 1963 sendte jeg som formand for H. og K. en 12-14 forslag frem til den daværende arbejdsminister. Formentlig for mine synders skyld blev jeg selv arbejdsminister i august måned, og noget af det første, jeg fik præsentere-

ret, var dette forslag fra H. og K. Samtlige ønsker fra denne organisation, som i særlig grad har fingeren på pulsen, blev fremsat som regeringens forslag og gennemført uændret her i folketinget i 1964 ved den seneste revision af funktionærloven.

Hr. Erik Hansen (Ålborg amt) nævnte, hvad man havde peget på, herunder som noget meget vigtigt deltidsbeskæftigelse. Til orientering for hr. Erik Hansen (Ålborg amt): det var et af de forslag, som blev gennemført allerede i 1964, da også deltidsbeskæftigede blev omfattet af funktionærloven.

Så harcelerede hr. Erik Hansen (Ålborg amt) lidt over, at jeg i min artikel i Fællesrådet havde skrevet: „Hvad mener organisationerne?“ Jeg mener virkelig, hvad jeg skrev, når jeg skrev det på den måde. Eftersom vi har funktionærorganisationer, som til daglig har til opgave at beskæftige sig med funktionærernes økonomiske, faglige og sociale interesser, som må føre et hav af voldgiftssager og retssager for at beskytte deres medlemmer, og som først og fremmest ved, hvor skoen trykker, er det naturligt at konsultere disse organisationer. Det var det, jeg pegede på, og det er det, jeg har gjort forud for fremsættelse af socialdemokratiets forslag.

Hr. Erik Hansen (Ålborg amt) sagde videre, at dette med bevisbyrden ved usaglige opsigelser vist var lidt uovervejet, og det burde jeg nærmere belyse. Det kan jeg gøre ganske kort, nemlig ved at citere hr. Erik Hansen (Ålborg amt)s egne udtalelser herom. Han har i en artikel i Fællesrådet om bevisbyrden ved usaglig opsigelse skrevet:

„Det er en kendt sag, at netop virkningen af § 2 a har været en skuffelse. Denne paragraf bør ændres, så afskedigelserne kan indankes for et afskedigelsesnævn, hvis afgørelse igen kan indankes for domstolene. Bevisbyrden for afskedigelses-saglighed må pålægges arbejdsgiveren, så en diskriminering af bl. a. ældre funktionærer ikke vil være mulig. Det er samtidig også yderst nødvendigt at få sat en stopper for de såkaldte „impulsafskedigelser“, der er yderst uheldige. Som eksempel kan anføres: Hvis en ansat får besked om øjeblikkelig fratrædelse med lønkom-pensation svarende til opsigelsesvarslet.“ Det er bl. a. en del af den motivering, vi

[Erling Dinesen.]

har givet, og det er altså det synspunkt, hr. Erik Hansen (Ålborg amt) selv har haft, indtil dette forslag blev fremsat.

Til slut en kort bemærkning til hr. Poul Dam, der var glad for, at jeg ønskede, at alle lønmodtagere opnåede samme beskyttelse som funktionærerne, men derpå stillede det spørgsmål: ja men hvorfor har hr. Erling Dinesen så ikke foreslået samme tryghed for alle? Nu skulle det i og for sig være overflødig for mig at besvare det igen, for jeg havde det meget udførligt med i mit første indlæg, hvor jeg gjorde opmærksom på de vidt forskellige vilkår, der gælder på arbejdsmarkedet, og det forhold, at store grupper af arbejdere ikke ønsker at blive omfattet af funktionærloven, simpelt hen fordi de frygter for, at det vil hæmme deres faglige bevægelsesfrihed; de ønsker ikke den stærkere binding til en bestemt arbejdsplads, som funktionærlovsvilkår vil medføre. Derfor er det ikke noget, man klarer i en håndvending, og det er i alle tilfælde noget, vi må drøfte med de faglige organisationer først.

Jeg er som sagt glad for, at jeg i alle tilfælde har fået positive udtalelser om, at man er villig til også at forhandle om det forslag, vi har stillet, og som virkelig indeholder den beskyttelse, der er behov for i dag.

Erik Hansen (Ålborg amt): Må jeg gøre den bemærkning til hr. Erling Dinesen, at min omtale af deltidsbeskæftigelse i Fællesrådet i september 1969 gik på, at man, da man ændrede arbejdsløshedsloven, fik indføjet, at deltidsbeskæftigede kunne være med under denne lovgivning.

Jeg er også nødt til at sige til hr. Erling Dinesen, at min omtale af den såkaldte omvendte bevisbyrde netop gik på, at jeg troede, det var noget, som man måtte drøfte yderligere. Jeg er mig fuldt bevidst, hvad jeg har skrevet i Fællesrådet om disse ting. Det, jeg sagde jeg var interesseret i, var at få svar på det af arbejdsministeren stillede spørgsmål til hr. Erling Dinesen om, hvad argumentationen for det var. Jeg har en følelse af, at den sag kan drøftes videre, og jeg ville gerne, om mine bemærkninger i Fællesrådet kunne følges op med supplerende

bemærkninger og argumentation fra hr. Erling Dinesens side.

Så er jeg i øvrigt i lighed med hr. Erling Dinesen ganske enig i, at det har været en positiv og nødvendig drøftelse af funktionærpolitiske problemer. Men jeg vil nok sige, inden vi slutter debatten, at der ligesom er lidt fornærmelse at spore hos hr. Erling Dinesen over, at vi er nogle stykker, der efter hans smag har været lidt for positive. Det er jeg en lille smule ked af. Jeg håber, at denne fornærmelse fortager sig, når vi kommer til udvalgsarbejdet. Jeg er nemlig enig i den betragtning, at vi skal have et sagligt og godt resultat ud af det.

(Kort bemærkning).

Erling Dinesen: Må jeg først sige, at jeg sandelig ingen grund har til at være fornærmet over, at VKR-partierne render fra afgivne løfter, tværtimod. Jeg har ikke spor grund til at være fornærmet over det og er det heller ikke.

Med hensyn til argumentationen kan jeg kun konstatere her og nu, at den argumentation, hr. Erik Hansen (Ålborg amt) selv har anvendt som baggrund for det forslag, han selv har stillet, men som nu ikke er kommet med, mener han ikke er noget værd.

(Kort bemærkning).

Erik Hansen (Ålborg amt): Jo, jeg tror nok, at den argumentation, jeg selv har brugt, er god. Men det er nok muligt, at den kunne suppleres, og det, jeg i og for sig var interesseret i, var, om hr. Erling Dinesen virkelig havde en god argumentation at supplere den med. Men jeg må konstatere, at det afsnit i hr. Erling Dinesens forslag alene bygger på mit initiativ.

(Kort bemærkning).

Erling Dinesen: Jeg skal ikke trætte tinget meget mere, blot bede hr. Erik Hansen (Ålborg amt) om at læse bemærkningerne til vort forslag. Der er den argumentation, han har brug for.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling

vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at de to lovforslag henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Trafikudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om ændring af lov om luftfart. Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 18. november, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Indstilling fra udvalget til valgs prøvelse.*

2) *Spørgsmål til ministrene.*

3) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning angående afkriminalisering af medlems- og ledelsesforholdene i hjemmевærnet [af Hanne Reintoft].

4) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændring af lov om retsforholdet mellem arbejdsgivere og funktionærer

og

forslag til lov om ændring af lov om retsforholdet mellem arbejdsgivere og funktionærer. (Udvidelse af lovens område, forlængelse af visse opsigelsesvarsler samt begrænsning af adgangen til at indgå konkurrenceklausul m. v.) [af Erling Dinesen m. fl.]

Mødet hævet kl. 15.25.

24. møde.

Onsdag den 18. november kl. 13.

Den første sag på dagsordenen var:

Indstilling fra udvalget til valgs prøvelse.

Ordføreren for udvalget til valgs prøvelse (Gerda Møller): I skrivelse af 10. d. m. anmodede folketingsmand Kurt Brauer om orlov fra og med den 17. d. m. på grund af udsendelse i offentligt hverv, og i sit møde den 12. d. m. vedtog folketingsmanden at meddele den ønskede orlov. Første stedfortræder for socialistisk folkeparti i østre storkreds, hvor hr. Kurt Brauer er valgt, er stud. mag. Anders Uhrskov, der i skrivelse af 12. d. m. har meddelt, at han er villig til at indtræde som midlertidigt medlem af folketingsmanden i anledning af den nævnte orlov.

I skrivelse af 9. d. m. har folketingsmand, amtsborgmester P. E. Eriksen meddelt, at han nedlægger sit mandat som medlem af folketingsmanden fra og med den 1. december d. å. Første stedfortræder for venstre i Viborg amtskreds, hvor hr. P. E. Eriksen er valgt, er lærerinde, fru Anna Sejerøe-Olsen, der har været midlertidigt medlem af folketingsmanden under hr. P. E. Eriksens orlov. Fru Anna Sejerøe-Olsen har nu i skrivelse af 12. d. m. meddelt, at hun er villig til at modtage det fra den 1. december d. å. ledige mandat som ordinært medlem af folketingsmanden.

Udvalget til valgs prøvelse har i et møde gennemgået den af indenrigsministeriet i medfør af valgloven udarbejdede stedfortræderliste og de øvrige dokumenter, og udvalget indstiller herefter enstemmigt, at stud. mag. Anders Uhrskov godkendes som midlertidigt medlem af folketingsmanden fra og med den 17. november d. å., og at midlertidigt medlem af folketingsmanden fru Anna Sejerøe-Olsen godkendes som ordinært medlem af folketingsmanden fra og med den 1. december d. å.

Hermed sluttede forhandlingen.